

Diabetes i by og bygd

Høj forekomst af diabetes i bygder og små byer

Tidligere var type 2 diabetes sjældent forekommende hos grønlændere, men en undersøgelse i Grønland i 1999 viste, at ca. 10 % af alle voksne grønlændere over 35 år havde type 2 diabetes. Dermed er type 2 diabetes langt hyppigere hos grønlændere end i en vesteuropæisk befolkning. (I Danmark har omkring 6 % af den voksne type 2 diabetes). Dette skyldes formentlig de hastige livsstilsændringer, som har fundet sted i det grønlandske samfund i kombination med genetisk disposition til disse sygdomme. Den grønlandske befolkning har gennem årtusinder levet under ekstreme fysiske og klimatiske forhold præget af perioder med fødeknaphed. Det har fremmet udviklingen af gener, der har gjort det muligt at akkumulere fedt og holde et højt blodsukker – de samme gener som med en vestlig livsstil disponerer til fedme, diabetes og hjertekarsygdom.

Fra 2005-2010 blev en stor befolkningsundersøgelse gennemført i Grønland i samarbejde mellem Statens Institut for Folkesundhed og Steno Diabetes Center: *'Inuit Health in Transition'*. I alt 3089 personer over 18 år fra 9 byer og 13 bygder fra hele Grønland deltog i undersøgelsen (figur 1). Målet med denne undersøgelse var at se på sammenhængen mellem diabetes og bosted (bygder < 500 indbyggere, små byer 500-2000 indbyggere, store byer > 2000 indbyggere). Undersøgelsen viste at indbyggerne i de små byer og bygder var mere fysisk aktive, sjældnere havde danske forældre eller bedsteforældre, havde lavere uddannelse og var oftere rygere. Der var ikke forskel i overvægt og fedme og ikke forskel på alkoholforbrug mellem by og bygd.

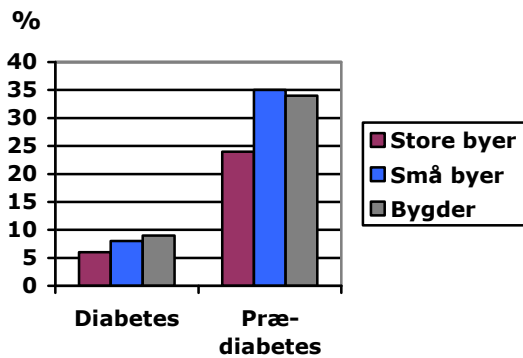
Undersøgelsen bekræftede erfaringerne fra 1999 af en høj forekomst af diabetes. 9 % af alle voksne over 18 år havde type 2 diabetes og yderligere 28 % havde forstadier til diabetes. 79 % af diabetestilfældene var på forhånd uerkendte. Risikofaktorer for diabetes og prædiabetes var høj alder, overvægt, lav fysisk aktivitet og lav uddannelse. Diabetesforekomsten var 50 % højere i små byer og 20 % højere i bygder sammenlignet med store byer efter justering for forskelle i risikofaktorer. Forekomsten af prædiabetes defineret som forhøjet fastebloodsukker var 90 % højere i små byer og 30 % højere i bygder sammenlignet med store byer.

Dette fund er overraskende, og forskelligt fra hvad man har fundet i lande med hurtig vestliggørelse og ændring i levevilkår, hvor diabetes typisk forekommer hyppigere i byer end i landområder. Der er ikke nogen oplagt årsag til at det forholder sig anderledes i Grønland. En mulig forklaring er, at fødselsvægten kan have været lavere i bygderne for nogle generationer siden – et forhold man fra andre studier ved øger risikoen for diabetes senere i livet. En anden mulighed kan være at forureningsstoffer i den traditionelle kost kan øge risikoen for diabetes ved at nedsætte bugspytkirtlens evne til at producere insulin. Kommende analyser af data fra *'Inuit Health in Transition'* skal vise om fødselsvægt og forureningsstoffer har betydning for diabetes i Grønland, men foreløbigt kan der ikke drages nogen konklusion om dette. Derimod er der ingen tvivl om, at overvægt og nedsat fysisk aktivitet er de væsentligste risikofaktorer som den enkelte person kan påvirke.

Figurtekst 1): Undersøgellessteder i Grønland *'Inuit Health in Transition'*

Figurtekst 2): Forekomst af diabetes og prædiabetes i store byer, små byer og bygder. Justeret for køn og alder men ikke for andre forskelle i risikofaktorer

Af: Marit Eika Jørgensen, Steno Diabetes Center. Tlf. +45 30756008. E-mail maej@steno.dk

Kilde: Marit Eika Jørgensen, Knut Borch-Johnsen, Daniel R Witte, Peter Bjerregaard. Diabetes in Greenland and its relationship with urbanisation. Diabetic Medicine 2011. Tilgængelig online.